

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ МОЛОДИМ СІМ'ЯМ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Скочко М. О,

*аспірант кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна*

Сім'я як соціальний інститут перебуває у стані гострої кризи, що, звичайно, негативно впливає на виконання нею основних функцій, тобто на життєдіяльність сім'ї: матеріально-економічне забезпечення, житлово-побутові умови. Це створює певний морально-психологічний клімат, який впливає на духовність сім'ї, виховання дітей, організацію вільного часу членів сім'ї. В особливо складних умовах у період кризи опинилася молода сім'я, яка, згідно з Законом України про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні, визначається як подружжя, в якому вік чоловіка та дружини не перевищує 35 років, або неповна сім'я, в якій мати (батько) віком до 35 років [1]. В.Постовий визначає молоду сім'ю як фазу або період у житті людини, яка характеризується відчутною зміною умов духовного спілкування щонайменше двох людей, незалежно від їх віку, поєднанням їх економічної взаємодії, що позначається на створенні матеріальної бази сім'ї, активному дітонародженні та освоєнні виховної функції [2].

Вчені, дослідники і практики соціальної роботи визначають об'єктивні і суб'єктивні фактори проблем молоді сім'ї.

Об'єктивні фактори проблем сучасної молоді сім'ї.

Дана група факторів пов'язана в першу чергу з матеріально-фінансовим забезпеченням сім'ї і житловими умовами, їх якістю. Соціально-економічна криза в країні негативно позначилася на виконанні матеріальної, економічної функції сучасної сім'ї. Можна вважати, що більше половини молодих сімей мають статки на рівні або нижчі від прожиткового мінімуму, фінансової допомоги з боку держави не вистачає, тому проблема матеріального

забезпечення сім'ї виступає найбільш актуальною для молодого подружжя, а неможливість її вирішити позначається на виконанні сім'єю інших функцій: репродуктивної, комунікативної, виховної [7].

Окремої значимості набуває проблема забезпеченості житлом і можливість його отримати. Сьогодні більшість молодих сімей або проживають разом з батьками (що обумовлює зростання напруженості в сімейних стосунках і виникненню конфліктів між усіма членами родини), або наймають квартиру чи кімнату, що також негативно позначається на стабільності сім'ї, очікуваннях і перспективах її членів. Сучасна економічна криза поглибила й без того повільне виконання державних програм щодо будівництва соціального житла для молодих сімей. Серед інших проблем об'єктивного характеру можна відзначити: можливість отримання вищої освіти за рахунок державних коштів (держзамовлення), доступність та безкоштовність медичних послуг, доступність закладів оздоровлення і відпочинку (санаторії, дитячі табори, бази відпочинку) [3].

Оскільки молода сім'я, крім своїх інституціональних і емоційно-групових зв'язків, має також якості процесу, її цілісність не статична, а динамічна. Молода сім'я живе, пристосовуючись як до зовнішніх по відношенню до себе умов, так і до внутрішніх змін, що відбуваються з її членами або з взаємовідносинами між ними. Причому адаптивна та гомеостатичні активність молоді сім'ї залежить від типу її структуроутворюючих зв'язків. Слід пам'ятати також, що молода сім'я, як і будь-який інший тип сім'ї, система по задоволенню потреб своїх членів. Якщо істотні потреби всіх або хоча б деяких її членів довгий час або систематично не задовольняються, мова йде не тільки про фізіологічні, вітальних потребах, але і про емоційні – потреби в захисті, визнання, приладдя тощо, настає неминуча дезорганізація сім'ї або хоча б деяких її зв'язків. Зовнішні фактори впливу на сім'ю роблять лише непрямий (за винятком ряду екстремальних ситуацій) вплив на її стабільність у порівнянні з внутрішніми причинами. Зміна в статусі, характері, способі взаємозв'язки в одному елементі викликає відповідну трансформацію в інших.

Якщо професіонал хоче викликати зміни в одному елементі, він іноді впливає на інші елементи і систему в цілому, причому сама методика цього впливу має бути системною.

Основним органом, що уловлює проблеми молодій сім'ї є система установ соціального обслуговування населення. У самому загальному сенсі можна сказати, що змістом діяльності територіальних соціальних служб є надання допомоги молодій сім'ї в здійсненні нею своїх функцій і в усуненні виникаючих дисфункцій. Причини, що деформують сімейне життя, укладаються як усередині сім'ї, так і в зовнішніх умовах.

Але у сім'ї є проблемний комплекс, з яким вона існує десятки років відтворюючи його колізії в кожному новому поколінні. Тому змістом діяльності служб допомоги молодій сім'ї повинно бути в ідеалі перманентне вирішення цих проблем разом з самою родиною. Для розгляду сутності та локалізації цих проблем слід звернутись до концепції сімейного циклу, яка, на нашу думку, дозволяє дещо впорядкувати різноманіття зустрічаються труднощів.

Як вже було сказано, уся соціальна робота з молодими сім'ями проводиться в основному через територіальні служби соціальної допомоги молоді [5].

Виділимо основні форми і методи соціальної роботи Служб з молодими сім'ями.

Інформаційна робота: виявлення, збір, узагальнення і доведення до зацікавлених відділів та установ офіційної статистики та оперативної інформації, отриманої з різних, про молодих сім'ях, які потребують соціальної допомоги, або про факти, що вимагають втручання соціальної служби; організація телефонної «гарячої лінії» для екстреного звернення громадян у випадках, що вимагають письмової консультації фахівців.

Робота по забезпеченню зайнятості членів молодих сімей, вивчення ринку праці, інформування про наявність вакансій для працевлаштування, організації професійної підготовки і перепідготовки.

Рекламно-пропагандистська робота: реклама послуг, що надаються відділами та установами з соціальної роботи, завдань і змісту наданої їм соціальної допомоги; пропаганда в місцевих засобах масової інформації зміцнення та підтримки молоді сім'ї; видання листівок, посібників і т.д. на допомогу молодій сім'ї з різних питань її життєдіяльності.

Аналітично-прогностична робота: вивчення демографічної ситуації, тенденцій і причин соціального та сімейного неблагополуччя, думки населення про якість і спектр наданої соціальної допомоги молодим сім'ям, актуальною і перспективною потреби в ній; розробка на цій основі пропозицій щодо коригування і вдосконалення соціальної роботи, планування соціального розвитку.

Медико-соціальна робота: індивідуальна робота з попередження шкідливих звичок, підготовку членів молодих сімей до народження дитини, профорієнтація молоді з урахуванням стану їх здоров'я.

Соціально-педагогічна робота: соціальний патронаж молодих сімей, що мають неблагополучні психологічні та соціально-педагогічні умови, надання допомоги у сімейному вихованні, у подоланні батьками педагогічних помилок і конфліктних ситуацій з дітьми, сімейних конфліктів.

Соціальна реабілітація і адаптація членів молодих сімей, які потрапили у важку життєву ситуацію, що повернулися з місць позбавлення волі, спеціальних навчально-і лікувально-виховних установ, тривалий час не працюють і не учнів, алкоголіків, наркоманів тощо; соціальне становлення членів молодих сімей з вадами у фізичному і розумовому розвитку, інвалідів.

Служби соціальної допомоги молоді самостійно формують і здійснюють програму діяльності у наданні соціальних послуг населенню, обирають форми і методи досягнення цілей і завдань, обумовлених в положенні конкретної служби [6].

Отже, одним з основних об'єктів соціальної роботи на селі виступають молода сім'я та сім'ї, які мають проблеми у сімейному вихованні, сім'ї, які за особливостями своєї життєдіяльності потребують соціальної підтримки,

допомоги, реабілітації. Слід визначити, що наданням соціальних послуг і допомоги сільській сім'ї займаються переважно фахівці районних центрів соціальних служб для сім'ї. Тому практично всі соціальні програми, що розробляються фахівцями районних центрів, розраховані на сільську сім'ю. Складність лише в тому, що через недостатню укомплектованість районних соціальних служб кадрами, відсутність транспортних засобів, додаткових коштів на відрядження фахівців у межах районів, соціальною роботою охоплюються тільки сім'ї, які проживають у сільській місцевості, де безпосередньо розташовані центри соціальних служб для сім'ї [4].

Література:

1. Закон України від 21.06.2001 № 2558-III «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» [Електронний ресурс] – Режим доступу до журналу (сайта): <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>.
2. Медіна Т. Молода сім'я як об'єкт соціальної політики держави / Т.Медіна // Соціальна політика і соціальна робота. – 2000. – №1. – С. 24–37.
3. Молода сім'я в Україні: проблеми становлення та розвитку: Тематична державна доповідь про становище сімей в Україні за підсумками 2003 року. – К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. – 140 с.
4. Соціальна робота: В 3-х ч. – Ч. 3. Робота з конкретними групами клієнтів / [за ред. Т. Семигіної, І. Григи]. – К.: Києво-Могилянська академія, 2004. – 342 с.
5. Соціологія: Підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; За ред. Н. П. Осипової. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 336 с.
6. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї: навч.посіб. / О. А. Столярчук. – Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. – 136 с.
7. Сушко А. Стабільність молоді сім'ї в Україні. Соціально-філософський та демографічний аспекти / А. Сушко // Мультиверсум. Філософський альманах. – Київ: Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України, 2004. – С. 235–242.